

ТОРЯНИК Ж. І.

к. е. н., доцент

Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи

Національного банку України

zhannylka@yandex.ru

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ

У статті розглянуто понятійно-категоріальний апарат логістичної системи забезпечення достатності ресурсного потенціалу банків, обґрунтовано доцільність використання логістичних систем у формуванні Центру перерозподілу ресурсного потенціалу банку, запропоновано дві моделі організації розподілу витрат обслуговуючих підрозділів при впровадженні Центру перерозподілу ресурсів.

Ключові слова: банківська система, ресурсний потенціал, логістика, логістична система, центр перерозподілу ресурсного потенціалу банку.

ТОРЯНИК Ж. И.

к.э.н., доцент

Харьковский институт банковского дела Университета банковского дела

Национального банка Украины

zhannylka@yandex.ru

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ С ПОМОЩЬЮ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЛОГИСТИЧЕСКИХ СИСТЕМ

В статье рассмотрен понятийно-категориальный аппарат логистической системы обеспечения достаточности ресурсного потенциала банков, обоснована целесообразность использования логистических систем в формировании Центра перераспределения ресурсного потенциала банка, предложены две модели организации распределения расходов обслуживающих подразделений при внедрении Центра перераспределения ресурсов.

Ключевые слова: банковская система, ресурсный потенциал, логистика, логистическая система, центр перераспределения ресурсного потенциала банка.

TORYANYK Z. I.

candidate of economic sciences, associate professor

Kharkiv Institute of Banking of the University of Banking of National Bank of Ukraine

zhannylka@yandex.ru

IMPROVEMENT IN THE BANKING SYSTEM THROUGH THE USE OF LOGISTIC SYSTEMS

The article considers the conceptual and categorical apparatus of the logistic system to ensure the adequacy of the resource bank potential, it is grounded the expediency of using the logistic systems in the formation of the Centre of redistribution of the resource bank potential, there are proposed two models of organization of cost allocation of attendant units at the introduction of Centre of redistribution of resources.

Keywords: banking system, resource potential, logistic, logistic system, Centre of redistribution of resource bank potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі економічного розвитку особливе значення має формування ефективної вітчизняної банківської системи. Стабільність і динамічний розвиток економіки залежать від рівня достатності ресурсного потенціалу банків, який виступає передумовою пожвавлення інвестиційної активності в країні та інтеграції банківської системи у світове співтовариство. Потребу в пошуку внутрішніх резервів підвищення ефективної діяльності банківських установ спонукають процеси укрупнення вітчизняних банків і конкуренція з боку іноземних банків. Це, в свою чергу,

свідчить про якісні зміни в банківській системі країни, але вимагає зниження власних витрат і ефективного управління ресурсним потенціалом банків. Важливим інструментом, який вирішує такого роду завдання, виступає логістизація банківської діяльності, в основі якої закладений потужний потенціал підвищення її ефективності шляхом впровадження наукових методів регулювання банками різного роду економічних потоків, які виникають в процесі їх взаємодії з суб'єктами матеріальної сфери.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням у сфері логістики присвячена велика кількість праць науковців, зокрема Б.А. Анікіна, І.І. Бажина, Л.В. Балабанової, М.П. Гордона, М.А. Окландера, Ю.В. Пономарьова, О.М. Тридіда та ін. Незважаючи на суттєві наукові результати, отримані вищезазначеними та іншими вченими, слід зауважити, що недостатньо дослідженими залишаються питання теоретичного наповнення та практичного застосування універсальної концепції логістики в банківській системі з точки зору її стабільності, ефективності та конкурентоспроможності.

Метою статті є обґрунтування доцільності використання логістичних систем у формуванні Центру перерозподілу ресурсного потенціалу банку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Неможливість прямого використання іноземного досвіду, який здійснюється тільки в умовах розвинених фінансових ринках і враховує особливості розроблених систем управління ресурсами, сприяє розробці різних підходів управління внутрішньобанківськими ресурсами на основі бюджетування. При цьому проблемами бюджетування виступає невизначеність у схемі купівлі/продажу ресурсів між внутрішніми підрозділами, віднесення загальнобанківських витрат на кожен бюджетну одиницю, а також відсутність органу, який буде координувати залучення та розміщення ресурсів.

Слід зазначити, що бюджетування неможливе без виділення центрів відповідальності, які існують на принципах самофінансування, внутрішньогосподарського механізму між ними [1]. В останні роки склалася позитивна тенденція, пов'язана з розробкою концептуальних підходів до теорії та методології логістики. Один з таких підходів базується на класифікації розділів логістики за ознаками зміни кількісних параметрів потоку ресурсів [2]. Використання логістичних систем, на нашу думку, притаманне процесу забезпечення достатності ресурсного потенціалу банків. Можна виділити розподільчу логістику, концентраційну логістику і логістику руху ресурсів.

Слід зазначити, що одним із ключових понять логістики є поняття логістичної системи. Логістична система – система управління потоками ресурсів з метою набуття ними кількісних параметрів та якісних характеристик згідно із зовнішнім середовищем [3].

Для формування логістичної системи забезпечення достатності ресурсного потенціалу банків доцільно виділити основні її складові. Ланка логістичної системи – координаційний підрозділ з певними обов'язками, який виконує функції управління потоками формування і розподілу ресурсного потенціалу банку та визначення його достатності. Логістичний канал – сукупність ланок логістичної системи достатності ресурсного потенціалу, які послідовно здійснюють прямий або опосередкований вплив на основні або супутні логістичні потоки прогнозування, формування та розподілу ресурсного потенціалу банку без зміни їх параметрів, починаючи з джерел виникнення кожного з них до джерел поглинання. Логістичний ланцюг – сукупність ланок логістичної системи, які послідовно здійснюють прямий або опосередкований вплив на основний логістичний потік (ресурсний потенціал банку) з метою збереження його параметрів і послідовно або паралельно на супутні логістичні потоки (погашення зобов'язань банку перед кредиторами, розробка та впровадження нових банківських продуктів, які не передбачалися, зміна цінової політики банку щодо залучених та розміщених засобів) з метою зміни їх параметрів, починаючи з джерел виникнення кожного з них до джерел поглинання. Логістичний ланцюг проектується в умовах, коли здійснюється переміщення великих логістичних потоків у межах обслуговування замовників (підрозділів банку) ресурсів; замовник ресурсів не висуває додаткових вимог щодо обслуговування основного логістичного потоку, надаючи суб'єктові

управління логістичної системи права самостійного прийняття рішень; є можливість оптимізації діяльності інфраструктури, яка обслуговує логістичну систему.

Таким чином, логістична система достатності ресурсного потенціалу банку – це сукупність суб'єктів та об'єктів управління, які здійснюють підготовку до взаємодії, прямий або опосередкований вплив на сукупність основних та супутніх потоків ресурсів з метою збереження та/або зміни їх параметрів від джерел виникнення кожного з них до каналів поглинання. На наш погляд, доцільно розділити логістичну систему достатності ресурсного потенціалу з точки зору накопичення і розподілу.

Розглядаючи проблему забезпечення достатності ресурсного потенціалу банку з використанням логістичних систем, сформувався висновок про те, що для успішного функціонування системи особливе значення має організація процесу внутрішнього перерозподілу ресурсів банку. При цьому виникає потреба у формуванні незалежного підрозділу банку, який буде відповідати за організацію продажу ресурсів і купівлю активів – Центру перерозподілу ресурсів на основі впровадження системи бюджетування.

При впровадженні зазначеного підрозділу в банку буде функціонувати механізм за типом біржового, за відмінністю, що управління угодами відбувається під контролем Центру перерозподілу ресурсів. Основною метою організації Центру перерозподілу ресурсів є необхідність встановлення системи самоокупності і самофінансування великої кількості підрозділів банку, відокремлення підрозділів, які будуть займатися залученням і розміщенням ресурсів, які отримують дохід не пов'язаний з ресурсами. Основною відмінністю Центру перерозподілу ресурсів від Казначейства є ринковий підхід до розподілу ресурсів. При впровадженні такого органу управління ресурсами в банку інші підрозділи, які залучають ресурси, виставляють їх вільні залишки і продають тільки тим, хто з структурних одиниць запропонує за ці кошти більший відсоток. Таким чином, підрозділи банку, які працюють з найбільшою прибутковістю, мають можливість придбати ресурси в більшій кількості і тим самим отримати більше прибутку як для власного центру фінансової відповідальності, так і для банку в цілому. У банку відбувається моделювання ринкових відносин і розподіл ресурсів здійснюється на підставі реального попиту. Основними позитивними моментами при цьому виступають: розміщення ресурсів у відповідності з ринковим попитом і пропозицією; збільшення зацікавленості працівників в отриманні прибутку; підвищення рентабельності діяльності банку; відсутність потреби трансфертного ціноутворення.

До негативних моментів слід віднести: зусилля підрозділів банку можуть бути націлені на максимізацію поточної прибутковості та одержання прибутку; можливі суперечки між працівниками різних підрозділів банку.

Слід зазначити, що з метою усунення негативних результатів, доцільне створення двох профільних комітетів – венчурного комітету та комітету з управління активами і пасивами. Головною метою діяльності венчурного комітету є розвиток найперспективніших напрямків діяльності, оцінка ринку, прогнозування або створення нового попиту, а також впровадження нових банківських продуктів і видів бізнесу, які не досягли самостійності. Фінансування зазначених проектів має бути здійснено за рахунок власного бюджету банку. До завдань зазначеного комітету також повинні входити повноваження щодо розробки стратегій і проведення маркетингових досліджень, які не вигідно здійснювати підрозділам, які відповідають за залучення і розміщення ресурсів.

До завдань комітету управління активами і пасивами входять оцінка, визначення оптимального рівня між прибутковістю та ризиками, розробка обмежень за фінансовими ризиками, контроль за ліквідністю балансу банку і прогнозуванням позиції щодо ліквідності, визначення потреби в ліквідних коштах і вибір альтернативних джерел коштів, аналіз та моніторинг ефективності роботи банку, координація між підрозділами, які залучають і розміщують кошти. Слід зазначити, що одним з актуальних питань при впровадженні вище зазначеної моделі управління ресурсним потенціалом банку виступає фінансування обслуговуючих підрозділів банку щодо розподілу витрат. На наш погляд, доцільно

запропонувати два способи віднесення витрат підрозділів, які обслуговують.

Сутність першого способу полягає в тому, що кошти в бюджеті витрат перерозподіляються на відділи, які знаходяться на самофінансуванні, і підрозділи, які отримують дохід, пов'язаний з механізмом залучення та розміщення ресурсів (рис. 1). При цьому розробка такої моделі завжди є суто індивідуальним підходом, так як залежить не тільки від структури, переліку та особливостей банківських операцій, а й від типів.

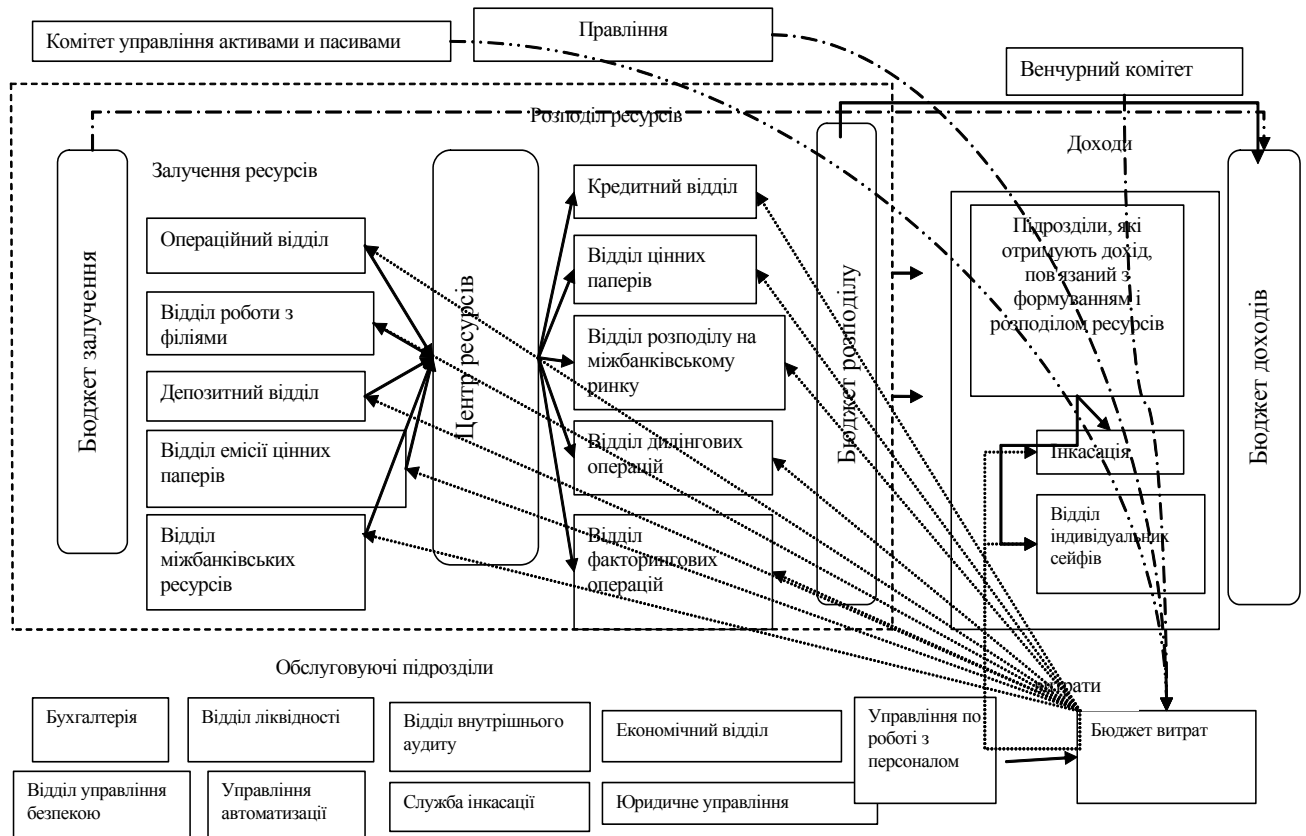

Рис. 1. Модель організації розподілу витрат обслуговуючих підрозділів при впровадженні Центру перерозподілу ресурсів

Таким чином, всі витрати, тобто сума прямих і опосередкованих витрат, становитимуть величину самокупності будь-якого відділу.

Серед переваг першої моделі перерозподілу витрат доцільно виділити: точність в оцінці фінансових результатів; можливість керівництва регулювати перерозподіл загальногосподарських витрат між бюджетними одиницями з метою регулювання прибутку. Основні недоліки моделі перерозподілу витрат: стимулювання зниження витрат у допоміжних служб і невеликих за обсягом доходів підрозділів; складність побудови і заплутаність між підрозділами; можливе погіршення взаємин між підрозділами та працівниками банку. Це має прояв через те, що всі витрати допоміжних служб переносяться на підрозділи, які знаходяться на самофінансуванні, і це не призводить до їх скорочення як одиниць банку. Для невеликих за обсягом доходів підрозділів, загальногосподарські витрати, які перерозподіляються на них, можуть бути істотно вище за власні, і тоді їм також не вигідно скорочувати власні витрати, так як сума загальногосподарських витрат не дозволить їм отримувати істотний прибуток.

Сутність наступної моделі перерозподілу витрат допоміжних підрозділів банку полягає в тому, що витрати не розподіляються на підрозділи банку, які знаходяться на самофінансуванні (рис. 2). Управління ними та їх оптимізація є прерогативою адміністрації банку.

Таким чином, покриття загально організаційних витрат буде здійснюватися прямо з Бюджету доходів банку, а підрозділи, які знаходяться на самофінансуванні, зможуть визначати результати діяльності, виходячи з прямих реальних доходів і прямих витрат, тобто величиною самоокупності за схемою, представленою на рис. 2, є лише прямі витрати. Слід виділити основні позитивні риси зазначеної моделі: ефективно діє як саморегулюючий механізм оптимізації та скорочення витрат для всіх підрозділів, які залучають і розміщують ресурси; не впливає на психологічний клімат у колективі; відносна простота при розробці, впровадженні та оперативному управлінні; стимулює підрозділи, які залучають і розміщують ресурси до активного пошуку нових і збільшення наявних доходів; вимагає менше витрат на реалізацію моделі та її оперативне управління. До негативних аспектів слід віднести те, що фінансові результати не містять повної оцінки витрат; прозорість схеми не дозволяє використовувати керівництвом банку засоби тиску на підрозділи.

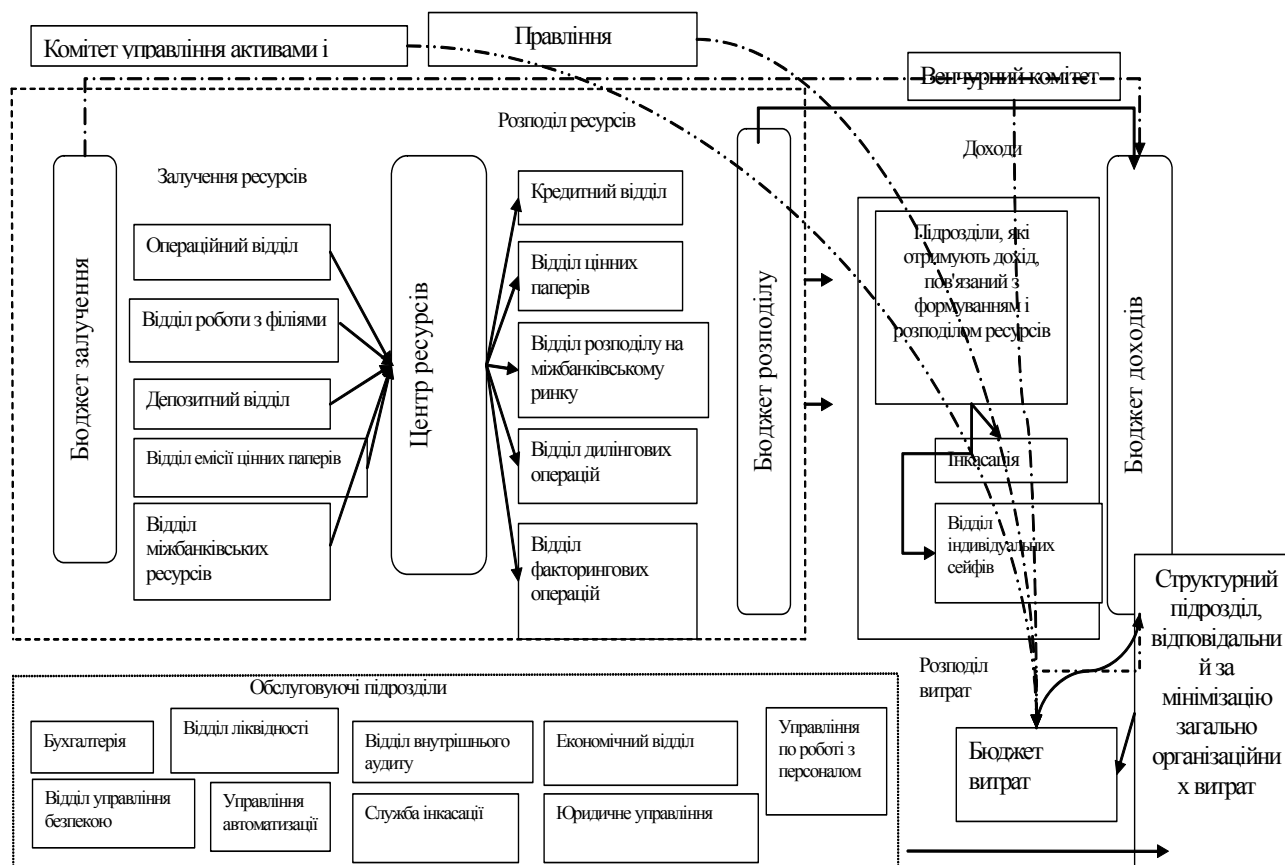

Рис. 2. Друга модель організації розподілу витрат обслуговуючих підрозділів при впровадженні Центру перерозподілу ресурсів

Отже, можна зазначити, що модель перерозподілу загальногосподарських витрат через прямі витрати є більш прогресивною і може бути рекомендована для більшості банків при вирішенні завдань функціонування Центру внутрішньобанківського перерозподілу ресурсів (виходячи з недоліків, які їй притаманні). Однак визначення найбільш оптимального підходу до внутрішньобанківського управління ресурсами на базі бюджетування, на наш погляд, повинно бути процесом для кожного банку індивідуальним та істотно залежати від його особливостей.

Висновки. Використання сучасних моделей і підходів щодо забезпечення достатності ресурсного потенціалу банку є об'єктивною потребою, яка викликана сучасним розвитком банківських технологій, системою управління фінансами, зростаючою конкуренцією на ринку банківських послуг.

При забезпеченні достатності ресурсного потенціалу доцільне впровадження

бюджетування, яке базується на внутрішньогосподарському розрахунку підрозділів банку та доповнено наявністю регулюючих органів управління.

Список використаних джерел

1. Чаусов В. Бюджетування у банку / В. Чаусов, В. Некрасов // Банки та технології. – 2000. – № 3. – С. 70–74.
 2. Тяпухин А. Розподільча логістика / А. Тяпухин // РИЗИК. – 2001. – № 1. – С. 3–16.
 3. Анікін Б. А. Комерційна логістика / Б. А. Анікін, А. П. Тяпухин. – М. : Проспект, 2013. – 432 с.
-